

2141948

KWARTAALBERICHT 1° KWARTAAL 1991

INHOUD

I. DEMOCRATISCHE RECHTSORDE

- Terrorisme: achtergronden van de PIRA-campagnes op het continent

II. VEILIGHEID VAN DE STAAT

- Nasleep van de Golfoorlog

III. MAATSCHAPPELIJK EN ECONOMISCH LEVEN

- Proliferatie-aangelegenheden: biologische wapens voor Libië

I. DEMOCRATISCHE RECHTSORDE

TERRORISME: ACHTERGRONDEN VAN DE PIRA-CAMPAGNES OP HET CONTINENT

Het proces in Roermond tegen vier vermoedelijke PIRA-leden, die werden verdacht van (medeplichtigheid aan) moord op twee Australische toeristen in Roermond (4 mei 1990), geeft aanleiding tot een nadere beschouwing van het optreden van de PIRA in West-Europa. Veelzeggend is in dit verband de verklaring van de PIRA die direct na de uitspraak verscheen in een aantal kranten en waarin zij aangaf de gewapende strijd in Europa voort te zullen zetten:

"We hebben op vele plaatsen geheime munitie-opslagplaatsen. Die zijn verspreid over vele landen op het vasteland van Europa. Bovendien zijn wij ook qua manschappen zeker niet uitgeschakeld. Er zijn nog tal van cellen van potentiële actievoerders op het continent tot onze beschikking".

Dat de PIRA over vele opslagplaatsen ("hides") in West-Europa beschikt, is inmiddels wel duidelijk. Zo is, eveneens in juni vorig jaar, een wapendepot aangetroffen in de bossen bij Dortmund, vermoedelijk benut bij de moordaanslag op de Britse majoor DII (Dortmund, 2 juni 1990).

In dit overzicht wordt nader ingegaan op de achtergronden van de PIRA-campagnes op het continent, die in 1973 een aanvang namen met verscheidene bomaanslagen op Britse bases in de Bondsrepubliek. Na een korte uiteenzetting over het ontstaan van de PIRA volgt een schets van haar organisatie en werkwijze. Op grond van een analyse van de campagnes die tot nu toe hebben plaatsgehad, wordt vervolgens een inschatting gegeven van de dreiging op dit moment.

ONTSTAAN VAN DE PIRA

De oorspronkelijke IRA (Irish Republican Army) is in 1914 ontstaan uit een beweging van militante Ieren, die volledige onafhankelijkheid van Engeland eisten. De partij Sinn Féin ("Alleen wijzelf") gaf daarnaast in de politiek gezicht aan dit streven.

Na de Ierse onafhankelijkheidsoorlog (1919-1921) legde het eigen Ierse parlement zich neer bij een verdeling van het eiland in een overwegend protestants Noord-Ierland (Ulster), dat deel van het Verenigd Koninkrijk bleef uitmaken, en een "Ierse Vrijstaat" met de status van dominion. Een deel van de IRA en de Sinn Féin bleef zich echter tegen dit akkoord verzetten, hetgeen aanleiding was voor een bloedige burgeroorlog. De meeste nationalistische strijders legden daarna alsnog de wapens neer, de resterende IRA-leden bleven aanslagen uitvoeren.

In 1938 verklaarde de (inmiddels verboden) IRA dat de leden van het parlement die indertijd tegen de deling van Ierland hadden gestemd, het wettig gezag hadden overgedragen aan de "Army Council" van de IRA. De IRA heeft zich in de jaren daarna steeds beschouwd als de wettige regering van Ierland.

In 1949 werd de onafhankelijke Ierse republiek uitgeroepen. De IRA ging daarna door met het plegen van aanslagen, voornamelijk in het grensgebied met Noord-Ierland, maar na een aantal tegenslagen werd deze campagne ten slotte in 1962 opgeschort.

In Ulster ontstonden (met als dieper liggende oorzaak de discriminatie van katholieken door de Noordierse protestanten) in 1969 ernstige ongeregeldeheden in de "Bogside", een katholieke wijk in Londonderry. Republikeinen riepen daar een vrije, ongedeelde Ierse republiek uit, waarna door politie-eenheden (met name de gehate "B-specials") vergeefs werd getracht het oproer te onderdrukken. Door het voortgaande geweld zag de Britse regering zich genoodzaakt troepen naar Noord-Ierland te sturen. De "B-specials" werden vervangen door het zg. Ulster Defence Regiment, dat bedoeld was om de politie bij te staan wanneer het Britse leger uit Noord-Ierland zou kunnen vertrekken.

Omdat van de zijde van de IRA (die zich meer op economische dan op politieke hervormingen was gaan richten) weinig hulp was te verwachten, scheidde in datzelfde jaar de militante Provisional IRA zich af van de Official IRA en ging aanvallen uitvoeren op het protestantse volksdeel. Op "Bloody Sunday" (30 jan. 1972) openden Britse troepen het vuur op een optocht van katholieken in Londonderry, met 14 doden als gevolg. De PIRA ging vanaf dat moment ook aanslagen uitvoeren op eenheden van leger en politie. De IRA, die na een aarzelend begin eveneens door middel van aanslagen van zich deed spreken, verklaarde in de loop van 1972 dat verder geweld zinloos was en legde de wapens neer.

De IRA bestaat overigens nog steeds (met hoofdkwartier in Dublin), maar leidt een kwijnend bestaan. De oorspronkelijke Sinn Fein veranderde zijn naam in 1977 in "The Worker's Party"; sedertdien gebruikt de politieke arm van de PIRA de naam Sinn Fein. Waar tegenwoordig, vooral in de pers, gesproken wordt over de IRA, wordt in feite de PIRA bedoeld.

In 1973 breidde de PIRA het strijdtoneel uit naar Engeland zelf en naar het vasteland van Europa. Sedert 1969 zijn bij 3800 aanvallen van de PIRA bijna 3000 doden (merendeels leger- en politiefunctionarissen) en ongeveer 30.000 gewonden gevallen.

DE PIRA-ORGANISATIE

Doelstelling

De PIRA beschouwt zich in navolging van de IRA als het wettig gezag in Ierland. Als zodanig heeft zij de oorlog verklaard aan het Verenigd Koninkrijk en aan de vertegenwoordigers daarvan, waar deze zich ook in West-Europa mogen bevinden. De organisatie stelt zich daarbij tot doel de "vijand" waar mogelijk uit te schakelen en voorts de "vijandelijke" economie zoveel mogelijk schade toe te brengen. Bij dit alles dient men niet te vergeten dat de PIRA zich ook tegen de regering van de Ierse Republiek heeft gekeerd. De leiders van de PIRA willen zowel de Ierse als de Noordierse overheid zien verdwijnen en daarvoor in de plaats een nieuwe "socialistische" republiek in heel Ierland vestigen. Wat onder deze socialistische staatsvorm precies moet worden verstaan, is overigens altijd vaag gebleven. De publicitaire strijd wordt gevoerd door middel van het in Dublin verschijnende weekblad "An Phoblacht" ("Republican News"); op politiek gebied steunt de (legale) Sinn Fein de revolutionaire zaak. Deze partij kan in Ulster rekenen op ruim 10% van de stemmen, in Ierland op slechts 2%.

Major Problem

BRITISH PRIME MINISTER John Major paid his first visit to the Six Counties last weekend and, like the floating wings of his predecessor Margaret Thatcher, his brief descent on the North was an attempt at a badly-needed morale boost for his military forces.

Arriving at Sun and back in London for lunch, Major found time to make a scheduled visit to the people of South Antrim when he visited one of the hideous British posts which blight the landscape. But the next day the IRA demonstrated how unimpressed Major and his forces are when Valeriy Serzhukov launched a mortar, machine-gun

and rifle attack on Foster's Mountain, just a couple of miles away from the Claghoge post visited by the prime minister. British soldiers and engineers were working on the mountain, which they had seized a week before, to build yet another outpost and watch-tower, when they came under attack from IRA mortar and gunfire.

The battle at Foster's Mountain, just a day after the British prime minister's visit, and a week after two British helicopters were shot down by the IRA, one in South Antrim and one in Tyrone, was a reminder that the British are facing major problems in sustaining their military occupation of the North.

Werkwijze

Hun voornaamste doelwit in Noord-Ierland zijn de leden van:

- de Royal Ulster Constabulary (RUC), de Noordierse politie;
- het Ulster Defence Regiment (UDR), een militaire eenheid, gerecruteerd uit de Noordierse bevolking (6000 man);
- het reguliere Britse leger in Noord-Ierland (10.000 man).

Daarbij wordt gebruik gemaakt van automatische geweren en handvuurwapens, granaat- en raketwerpers (als zeer prestigieus beschouwd door de PIRA), mijnen, brandbommen en bombrieven. Voor bomaanslagen wordt vaak Semtex gebruikt als springstof.

Na de ontdekking door de politie van een autobom (d.w.z. een met explosieven beladen voertuig dat op afstand wordt opgeblazen) in 1988 in Gibraltar is de PIRA voorlopig van dit middel afgestapt. Veel gebruikte methoden zijn momenteel het plaatsen van kleinere bommen bij objecten en het aanbrengen van zg. UCBT's* onder auto's van Britse militairen. Het gevaar van ontdekking is hierbij minder groot. Een andere veel gebruikte methode is de schietaanslag vanuit een gestolen auto, de "close range attack" of "close quarter assassination". Het voordeel hiervan is dat weinig mankracht benodigd is en een snelle aftocht gegarandeerd wordt. Vooral wanneer de meer spectaculaire bomaanslagen geen slachtoffers maken of door vroegtijdige ontdekking mislukken, gaat de PIRA hier nogal eens toe over teneinde een "makkelijk" succes te behalen.

* Under Car Booby Trap, een magnetische mijn die onder auto's wordt gekleefd.

DE CAMPAGNES OP HET CONTINENT

De PIRA hecht veel waarde aan het welslagen van de operaties op het continent. Eén succesvolle aanslag daar levert immers meer publiciteit op dan vele aanslagen in Noord-Ierland. De organisatie beschouwt publiciteit als een belangrijk middel bij het onder druk zetten van de Britse overheid en het verkrijgen van steun onder nationalisten aan het thuisfront. Een van de drijvende krachten achter de PIRA-aanslagen op het continent was de op 9 oktober 1990 in Noord-Ierland gedode Dessie G.

Voor de operaties worden ASU's ingezet die voor langere tijd of wellicht permanent op het continent verblijven. Aanzienlijke hoeveelheden wapens en explosieven moeten verborgen zijn in "safehouses" maar vooral ook in wapendepots in de bosachtige streken van West-Europa, mogelijk ook in Nederland.

Zoals reeds vermeld vonden de eerste aanslagen op het vasteland plaats in 1973. Op een aantal Britse bases in de Bondsrepubliek werden bommen geplaatst en vanuit Brussel werden bombrieven verstuurd. In de jaren 1978-1980 volgde een ware golf van 20 aanslagen in West-Europa, waarbij een groot aantal slachtoffers viel. Onder hen bevonden zich de Britse ambassadeur in Nederland SYI, kolonel CI in Bielefeld en leden van een Britse militaire band in Brussel.

Nadien volgde tot 1987 een periode van betrekkelijke rust waarin de PIRA zich voornamelijk concentreerde op Noord-Ierland.

In 1987 is met de bomaanslag op de Britse legerplaats Rheindahlen een nieuwe campagne in gang gezet. De (voorlopig?) laatste aanslagen in de reeks worden gevormd door de moord op twee Australische toeristen in Roermond (mei 1990) en aanslagen in Dortmund en Hamelen (juni 1990).

Een nadere analyse van de reeks aanslagen vanaf 1987 tot en met 1990 toont aan dat de PIRA de door arrestatie of anderszins uitgeschakelde ASU's consequent vervangt door nieuwe cellen.

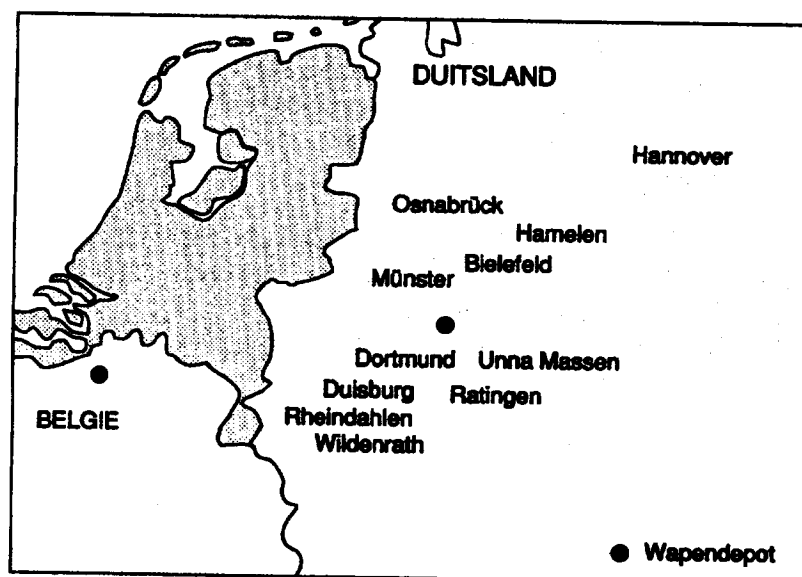
Een ander opmerkelijk feit is dat de aanslagen tot nu toe voornamelijk in het zomerseizoen hebben plaatsgevonden. Een verklaring hiervan kan zijn dat zich dan de meeste gelegenheden voordoen om Brits legerpersoneel buitenshuis aan te treffen. Bovendien kunnen de leden van een ASU zich in deze tijd tamelijk onopvallend, bijvoorbeeld als rugzaktoeristen, verplaatsen.

De opsequende ASU's*

Nadat in maart 1988 in Gibraltar leden van een ASU bij een confrontatie met een speciale militaire eenheid om het leven waren gekomen, is kennelijk besloten tot snelle inzet van een nieuwe cel op het continent: in mei 1988 deden zich opnieuw aanslagen voor in Roermond en Nieuw-Bergen, waarbij in totaal 3 doden vielen. Na de ontdekking van een UCBT in Bielefeld (mei 1988) vonden verder nog aanslagen plaats in Ratingen en Oostende (beide aug. 1988).

* zie ook bijlage: PIRA-aanslagen sedert 1987 en aanhoudingen.

Op 31 aug. 1988 werden bij de Duits-Nederlandse grensovergang Posterholt (L) de PIRA-leden en gearresteerd. Zij staan momenteel in Duitsland terecht wegens betrokkenheid bij/medeplichtigheid aan bovengenoemde aanslagen.

Britse bases in Duitsland

In juni en juli 1989 vonden terroristische acties plaats in resp. Osnabrück (bom ontdekt) en Hannover (1 dode door UCBT).

Op 14 juli 1989 werd in Frankrijk wederom een ASU gearresteerd. Nog datzelfde jaar echter voerde een nieuwe cel aanslagen uit in Münster, Unna Massen bij Dortmund (beide sept. 1989) en Wildenrath (okt. 1989). Bij de laatste aanslag vielen twee doden.

Begin mei 1990 werd een bom ontdekt in Langenhagen bij Hannover, eind mei werden twee Australische toeristen vermoord in Roermond. Zij waren, omdat zij in een auto met Brits kenteken reden, door de PIRA abusievelijk aangezien voor Britse militairen. Voorts vonden in juni 1990 aanslagen plaats in Dortmund en Hamelen. Enkele dagen na deze laatste aanslag werden in België en Nederland vier vermoedelijke PIRA-leden aangehouden.

Uit onderzoek is gebleken dat de acties in Langenhagen (mei 1990), en in Münster en Dortmund (sept. 1989) waarschijnlijk alle gepleegd zijn door eenzelfde groep. Het is dan ook niet uitgesloten dat de nu gearresteerden betrokken zijn geweest bij genoemde, sinds september 1989 gepleegde aanslagen. Een saillant feit is dat na hun arrestatie in 1990 een eind kwam aan de reeks aanslagen.

In december 1990 werd in een pand in Antwerpen een drietal mannen aangehouden.

Van hen is bekend dat zij lid zijn van de PIRA dan wel nauwe banden onderhouden met deze organisatie.

Conclusie

Ondanks de recente tegenslagen voor de PIRA (mislukte aanslagen, arrestaties) is op grond van bovengenoemde feiten te verwachten dat op korte termijn opnieuw een ASU ingezet zal worden voor aanslagen op het continent. Ook de verklaring die de PIRA uitgaf na de uitspraak van de rechtbank in Roermond is in dit verband veelbetekenend. Zoals al aangekondigd in eerdere claims zal het hoofdkwartier, naast de verhevigde aanvallen in Engeland, willen doorgaan met het uitvoeren van operaties op het continent.

Tot slot vormen ook de politieke ontwikkelingen in Noord-Ierland, waar de partijen* op initiatief van de minister voor Noordierse Zaken Peter BR¹ weer om de tafel gaan zitten, voor de PIRA waarschijnlijk aanleiding om een daad te stellen.

De dreiging zal in de nabije toekomst dan ook hoog blijven. Aanslagen tegen goed beveiligde doelen worden niet uitgesloten, maar het is meer voor de hand liggend dat de PIRA, aangemoedigd door de succesvolle aanslagen op ongewapende soldaten, zal doorgaan met acties tegen deze "soft targets". Officiële vertegenwoordigers van de Britse regering worden, indien zij geen persoonsbeveiliging genieten, eveneens als "soft target" beschouwd.

* Omdat zij gebruik van geweld niet wil uitsluiten, is de Sinn Féin van de besprekingen uitgesloten.

BIJLAGE

PIRA-aanslagen sedert 1987 en aanhoudingen.

1987:	23 maart	Bomaanslag Rheindahlen.
1988:	6 maart	Autobom ontdekt in Gibraltar, ASU gedood.
	1 mei	Schietaanslag Roermond (1 dode).
	1 mei	UCBT-aanslag Nieuw-Bergen (2 doden).
	3 mei	UCBT ontdekt in Blelefeld.
	13 juli	Bomaanslag Duisburg.
	5 aug.	Bomaanslag Ratingen.
	12 aug.	Schietaanslag Oostende (1 dode).
	31 aug.	Aanhouding PIRA-leden en
1989:	18/19 juni	Mislukte bomaanslag Osnabrück.
	2 juli	UCBT-aanslag Hannover (1 dode).
	14 juli	Aanhouding ASU in Frankrijk.
	28 aug.	UCBT ontdekt in Hannover.
	1 sept.	Schietaanslag Münster.
	7 sept.	Schietaanslag Unna Massen (1 dode).
	26 okt.	Schietaanslag Wildenrath (2 doden).
1990:	4 mei	Mislukte bomaanslag in Langenhagen.
	27 mei	Schietaanslag Roermond (2 doden).
	2 juni	Schietaanslag Dortmund (1 dode).
	14 juni	Bomaanslag Hamelen.
	16/18 juni	Aanhouding "Roermond"-cel.
	5 dec.	Aanhouding ASU in Antwerpen.

II. VEILIGHEID VAN DE STAAT

NASLEEP VAN DE GOLFCRISIS

ALGEMEEN DREIGINGSBEELD

De huidige veiligheidssituatie geeft een sterk verminderde algemene dreiging te zien alsmede een verschuiving van het terreurgevaar naar de direct bij het naoorlogse strijdtoneel betrokken landen. Enig risico schuilt niettemin nog in de voortdurende geallieerde presentie in de regio, die andere landen en groeperingen een doorn in het oog is en hen als politiek chantagemiddel kan dienen.

Speciaal voor ons land, dat al aangaf in de loop van dit jaar in zijn functie van EG-voorzitter initiatieven te zullen ontplooiën met name ten aanzien van het Midden-Oosten, geldt nog dat het in die voortrekkersrol een voor de hand liggend forum zal zijn voor hen die, wellicht met geweld, internationale aandacht voor hun situatie willen afdwingen.

Inmiddels is duidelijk dat de gewelddadige acties die tijdens de Golfoorlog wereldwijd werden gepleegd door groeperingen die met hun daden adhesie wensten te betuigen met de Iraakse zaak, op de oude voet van anti-Amerikanisme c.q. anti-imperialisme worden gecontinueerd. Overigens gebeurt dit in belangrijk mindere mate en, naar het zich laat aanzien, niet buiten de landen waar politieke aanslagen een structureel verschijnsel zijn geworden.

Een terugkeer van uit Irak aangestuurde (staats)terreur mag bij de huidige stand van zaken als onwaarschijnlijk worden beschouwd. Daarvoor is het blikveld van het regime in Bagdad momenteel te zeer versmald tot de binnenlandse en regionale problematiek en lijken de middelen en communicatielijnen te onbetrouwbaar. Evenmin lijkt veel te duchten van gewelddadig politiek activisme in ons land in het kader van de nasleep van de Golfcrisis. De voedingsbodem bleek daarvoor vanaf het begin onvruchtbaar.

Al met al kan worden vastgesteld dat het gevaar voor direct van de Golfcrisis af te leiden terrorisme voor een belangrijk deel geweken is.

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Na het staken van de vijandelijkheden tussen Irak en de multinationale troepenmacht zijn de politieke hoofdthema's (zoals aangegeven door de Amerikaanse president BUSH): het realiseren van collectieve veiligheid in het Midden-Oosten en de beëindiging van het Arabisch-Israëliësch conflict. Goed passend binnen de context van deze tweesporenaanpak ter stabilisering van het gebied was het op 6 maart jl. bekrachtigde Arabische initiatief voor de vorming van een regionale vredesmacht. De kern daarvan zal bestaan uit Egyptische en Syrische militairen, aangevuld met eenheden van de overige Arabische coalitiepartners. Deze ontwikkeling wordt in

Teheran met lede ogen aangezien, omdat Iran zich momenteel beschouwt als de belangrijkste machtsfactor in de regio, die een sleutelrol zou moeten vervullen bij het opzetten van een regionaal veiligheidssysteem.

DE PALESTIJNSE KWESTIE

Het plan om voorwaarden te creëren waaronder de Palestijnse kwestie zou kunnen worden opgelost, behelsde - zoals te verwachten viel - een toenemende druk op Israël om in ruil voor duurzame vrede en veiligheid bezet Arabisch grondgebied op te geven. Anderzijds was het drukke diplomatieke verkeer dat de afgelopen weken op gang kwam, gericht op pogingen om voor het Palestijnse volk een representatief en acceptabel leiderschap te definiëren. Buiten de PLO, of desnoods daarbinnen, waarbij uiteraard de gecompromitteerde positie van ARAFAT het obstakel bij uitstek vormt.

Nu internationaal een nieuwe houding tegenover de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie dient te worden aangenomen, is zeker ook van belang de opstelling van de Europese Gemeenschap, waarvan een brugfunctie tussen Israël en de Palestijnen wordt verwacht. De vooral aan Amerikaanse zijde ontwikkelde diplomatieke activiteit schijnt de in de Arabische wereld vurig verlangde internationale Midden-Oostenconferentie dichterbij te hebben gebracht, ook al blijven Israëls opties gericht op bilaterale relatieverbeteringen.

DE BURGEROORLOG IN IRAK

Het is niet waarschijnlijk dat de vurige wens van de geallieerden, nl. dat SADDAM HOESSEIN van het politieke toneel zal verdwijnen, op korte termijn in vervulling zal gaan. De verpletterende nederlaag van de Iraakse leider in de kwestie Koeweit en de in aansluiting daarop uitgebroken binnenlandse strijd, hebben het Ba'ath regime in Bagdad slechts kort aan het wankelen gebracht. Na een korte periode van militaire successen, vooral voor het Koerdische verzet in het land, keerde het tij. SADDAM's gehergroepede troepen smoorden de oppositie in het noorden en het zuiden (shi'ieten) van het land op meedogenloze wijze en creëerden daarmee een reusachtig Koerdisch vluchtelingenprobleem.

Koerdische vluchtelingen

Aan de grenzen met Iran en Turkije bevinden zich honderdduizenden gevluchte Koerden, die hun hoop gevestigd hebben op politieke en/of militaire hulp van buitenaf. De internationale gemeenschap is echter niet in staat of bereid hen de helpende hand te bieden. Enerzijds komt dit voort uit de onwil van alle landen in de regio mee te werken aan het scheppen van een als uiterst ongewenst beschouwde onafhankelijke Koerdische staat, die de stabiliteit in de regio en de binnenlandse rust in de landen met een Koerdische minderheid ernstig zou kunnen verstoren. Anderzijds stellen de Verenigde Staten, als leider van de anti-Iraakse alliantie, zich op het standpunt dat zij zich niet kunnen en willen mengen in een strijd die wordt beschouwd als een binnenlandse aangelegenheid van Irak. Verder dan het

aanbieden van humanitaire hulp en een - zij het bescheiden - militaire bescherming van de vluchtelingen wenst Washington niet te gaan. Door deze Amerikaanse opstelling waren pogingen van bijvoorbeeld de Europese Gemeenschap en Frankrijk om in ieder geval beschermde zones voor de Koerden te creëren bij voorbaat gedoemd te mislukken.

Het ligt voor de hand dat binnen de Koerdische gemeenschap in Nederland veel emoties losgemaakt worden naar aanleiding van het tragische lot van de Koerdische vluchtelingen. Woede en bezorgdheid worden onder meer geuit in demonstratieve bijeenkomsten en tochten. Soms wordt naar andere middelen gegrepen om betrokkenheid te uiten, zoals op 22 maart j.l., toen elf Koerden de Iraakse ambassade in Den Haag binnendrongen. Ook in andere Europese steden vonden dergelijke acties plaats en het mag niet uitgesloten worden dat de nog steeds verslechterende situatie van de Koerden in Irak de aanleiding vormt voor meer van dergelijke acties.

TERREUROPTIE

Vergeleken met de oorlogsperiode vonden in de periode sinds de afkondiging van het staakt-het-vuren wereldwijd nauwelijks nog gewelddadige incidenten in Golfcontext plaats. Slechts terreurgroeperingen als de links-extremistische Turkse "Dev Sol" en de Griekse "17 November Beweging" - tijdens de zes oorlogsweken al opgevallen met voornamelijk tegen NAVO en Amerikaanse belangen gerichte aanslagen - lieten opnieuw van zich horen. Verwacht mag worden dat dergelijke groeperingen hun acties in de vorm van anti-militaristisch en anti-Amerikaans geweld zullen voortzetten; er zijn echter geen aanwijzingen dat voor een verspreiding van dit type terreur buiten de landen die er tot heden mee te maken kregen, nog langer moet worden gevreesd.

ANTI-OORLOGSACTIVISME

Achteraf kan worden vastgesteld dat het gevaar van politiek gewelddadig activisme in Nederland op geen enkel moment zo groot is geweest, dat met ernstige incidenten rekening moest worden gehouden. Het vrijwel onhanteerbare gegeven dat bij acties tegen de oorlog niet impliciet mocht worden vervallen in pro-Iraakse opstellingen, heeft het actiewezen van begin af aan parten gespeeld. De daaruit voortvloeiende geringe actiebereidheid is ondertussen nog verder geslonken en niets wijst er dan ook op dat de Golfcrisis nog langer een actiethema is.

III. MAATSCHAPPELIJK EN ECONOMISCH LEVEN

PROLIFERATIE-AANGELEGENHEDEN: BIOLOGISCHE WAPENS VOOR LIBIË

Libië heeft recent weer eens de krant gehaald omdat nog steeds in dat land fabrieken zijn die chemische wapens produceren. De fabriek in Rabta zou volgens de Libiërs weliswaar enige tijd geleden door brand ernstig beschadigd zijn, maar menen dat met in brand gestoken autobanden deze brand slechts door de Libiërs gesimuleerd werd.

De Libische verrichtingen op het gebied van chemische wapens zijn al langer onderkend. De pogingen van Libische zijde om ook biologische wapens te verkrijgen hebben tot nog toe echter minder de aandacht getrokken.

SAMENWERKINGSPROGRAMMA'S

Libië heeft met een aantal landen in het Midden-Oosten een overeenkomst tot samenwerking op medisch gebied. Zo kwam in augustus 1989 een overeenkomst met Jordanië tot stand waardoor Libië zal kunnen profiteren van de Jordaanse kennis op het gebied van de farmaceutische industrie en de produktie van vaccins.

Ook werd op 16 november 1989 een uitgebreid protocol met Egypte ondertekend dat voorziet in samenwerking op het gebied van medisch personeel, medicijnen en medische apparatuur, maar ook - voor dit stuk mogelijk relevant - onder meer in de overdracht van expertise, informatie en technologie.

Een wat minder vergaande overeenkomst tot de uitwisseling van medische kennis werd gesloten met Algerije. Voorts zijn er op dit terrein contacten met China en Noord-Korea.

Door middel van deze contacten voorzien de Libiërs zich van kennis en apparatuur die op de eerste plaats natuurlijk vreedzame, medische doeleinden kunnen dienen, maar die ook essentieel zijn voor onderzoek naar (potentiële) biologische wapens.